

Primljeno: 11.09.2013.

Stručni rad

UDK:373.2.017(497.11:497.4:497.5)

CILJNE ORIJENTACIJE PREDŠKOLSKIH PROGRAMA (KURIKULUMA) U R SLOVENIJI, R HRVATSKOJ I R SRBIJI

Danijela Apostolović,
Master vaspitač u predškolskim ustanovama
PU "Pionir", Jagodina

SAŽETAK

U radu analiziramo i kompariramo strukturu i sadržaj aktuelnih predškolskih programa (kurikuluma) u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji kroz detaljan prikaz ciljnih orijentacija u njima. Primenom deskriptivne metode i postupaka analize sadržaja dokumenata, aktuelnih predškolskih programa (kurikuluma) u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji ciljne orijentacije ovih programskih koncepcija smo pokušali sagledati kroz utvrđena polazišta za njihovu izradu i tumačenje prirode deteta. Rezultati našeg istraživanja ukazuju na različit sadržaj i strukturu ovih predškolskih programa (kurikuluma), i na slične programske koncepcije odnosno na istu humanističko vrednosnu orijentaciju predškolskih programa (kurikuluma), tj. identične ciljne orijentacije programa.

Ključne reči: predškolska ustanova, predškolski program (kurikulum), planiranje i programiranje rada, ciljne orijentacije, humanistički model vaspitanja

UVOD

Opšta zapažanja o organizaciji predškolskog vaspitanja u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji govore da se organizovano institucionalno predškolsko vaspitanje i obrazovanje dece ranog uzrasta obavlja u institucijama za predškolsko vaspitanje i obrazovanje (predškolskim ustanovama tj. dečjim vrtićima) koje se po svojim karakteristikama razlikuju, jer su uslovljene aktuelnim zakonodavnim, nacionalnim, verskim i kulturnim karakteristikama sredine u kojoj je predškolski program (kurikulum) nastajao. Sagledavanje specifičnosti u predstavljenim predškolskim koncepcijama u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji doprinosi otkrivanju novih mogućnosti jedinstvenog delovanja vaspitača u

sferi predškolskog vaspitanja i obrazovanja. Činjenica je da predškolsko vaspitanje i obrazovanje u mnogim društvima danas predstavlja polaznu osnovu u sistemu obrazovanja, odnosno sastavni je deo celokupnog sistema vaspitanja i obrazovanja dece. Stoga, sagledavanje sličnosti, razlika ali i specifičnosti u ovim predškolskim programima (kurikulumima) doprinosi pronalaženju fleksibilnih rešenja u smislu njihove prilagodljivosti predškolskoj ustanovi, sredini, kulturi, tradiciji, vremenu ali i vaspitačima u skladu sa njihovim afinitetima i interesovanjima, u cilju unapređivanja njihovog rada i stalnog osavremenjivanja postojeće vaspitno-obrazovne prakse.

Polazne osnove aktuelnih predškolskih programa u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji predstavlja utvrđen sistem pedagoško-psiholoških vrednosti, u potpunosti zasnovan na naučnim saznanjima o karakteristikama razvoja dece ranog uzrasta, ali i sistem opšte usvojenih društvenih vrednosti, važećih i priznatih u datim društvima. Aktuelne programske koncepcije u ovim društvima predstavljaju izraz jedinstvenog pogleda na dete, što određuje tok i domet njegovog razvoja, ali i krajnje ciljeve društveno organizovanog predškolskog vaspitanja i obrazovanja. Predškolski program (kurikulum) u mnogim društvima danas predstavlja polaznu osnovu za planiranje i programiranje rada vaspitača u predškolskim ustanovama od čijeg pravilnog sagledavanja strukture i sadržaja, zavisi na koji način će rad vaspitača u predškolskim ustanovama biti organizovan i do koje mere unapređen. Vaspitač nije centralna ličnost u predstavljenim predškolskim programima (kurikulumima), ali je ključni faktor od koga zavisi uspeh vaspitno-obrazovnog procesa koji se odvija sa decom ranog uzrasta u institucijama za predškolsko vaspitanje i obrazovanje. Poznavanje opštih karakteristika i specifičnosti ovih predškolskih programa (kurikuluma), koji ih usko određuju, definišu i čine jedinstvenim, prepoznatljivim i drugačijim od ostalih predškolskih programa (kurikuluma) u savremenom društvu, od izuzetnog je značaja za vaspitače kao praktičare, odnosno kreatore, inovatore i realizatore predškolskog programa, pri čemu se ne spori i ne umanjuje značaj i ostalih učesnika u vaspitno-obrazovnom procesu (porodice, stručnih radnika u ustanovi, lokalne zajednice i ostalih relevantnih faktora). Strukturu i sadržaj već pomenutih predškolskih programa (kurikuluma) čine njihovi strukturalni elementi čiji je odnos takav da je njihov zajednički uticaj međusobno komplementaran. Pored važećih zakonskih i podzakonskih akata u ovim društvima, programski dokumenti kojima se reguliše polje odnosno sistem predškolskog vaspitanja i obrazovanja u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji jesu:

Kurikulum za vrtce, 1999; u R Sloveniji;

Programsko usmjernje odgoja i obrazovanja predškolske djece, 1991; u R Hrvatskoj;

Prijedlog koncepcije razvoja predškolskog odgoja, 1991; u R Hrvatskoj;

Pravilnik o Opštim osnovama predškolskog programa, 2006; u R Srbiji.

U cilju komparativnog sagledavanja sadržaja i strukture pomenutih predškolskih programa (kurikuluma) koji u mnogim zemljama u našem okruženju danas predstavljaju osnovu za planiranje i programiranje vaspitno-obrazovnog rada vaspitača kroz prikaz ciljnih orijentacija programa, sledi njihovo uporedno predstavljanje. U skladu sa našom pretpostavkom da se programi (kurikulumi) predškolskog vaspitanja u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji, strukturalno i sadržajno razlikuju, rezultati naših teorijskih razmatranja (ciljnih orijentacija programa) biće u radu deskriptivno i tabelarno predstavljani.

Treba istaći, da predškolski programi (kurikulumi) u najopštijem smislu mogu biti ciljno orijentisani na društvo kao opštu kategoriju ili na dete kao pojedinca u društvu, što ukazuje na humanističko određenje prirode deteta i njegovog duhovnog i fizičkog razvoja. Društveno orijentisani predškolski programi pored istaknutih vaspitno-obrazovnih ciljeva u programu koji se direktno odnose na dete i njegova razvojna postignuća, podrazumevaju nešto šire postavljene društvene ciljeve. U okviru ovako postavljenog predškolskog programa (kurikuluma), podjednako su važni ciljevi koji se odnose na dete, ali i društveni ciljevi. Programi (kurikulumi) orijentisani na dete, polaze od deteta i ističu dete kao najvažniju odrednicu. U nameri da što jasnije konkretizujemo ciljne orijentacije koncepcija predškolskih programa (kurikuluma) u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji koji su predmet naših teorijskih razmatranja, sledi njihovo uporedno i tabelarno predstavljanje.

CILJNE ORIJENTACIJE PREDŠKOLSKOG PROGRAMA (KURIKULUMA) U R SLOVENIJI

Predškolsko vaspitanje i obrazovanje u R Sloveniji kako je istaknuto u dokumentima koji regulišu ovu sferu obrazovanja ističe da se opšti cilj predškolskog vaspitanja i obrazovanja ogleda u zalaganju države da obezbedi kvalitetno obrazovanje za decu predškolskog uzrasta, stvaranju podsticajne sredine za razvoj i učenje, stvaranju uslova zasigurno i srećno detinjstvo i poboljšanje kvaliteta porodičnog života. Kada je reč o ciljnoj orijentisanosti odnosno tumačenju deteta i njegovog psihofizičkog razvoja možemo reći da slovenački kurikulum predškolskog vaspitanja i obrazovanja ima svoju osnovu u humanističkom viđenju prirode deteta i njegovog celokupnog razvoja. Kurikulum polazi od deteta i ističe ga kao najznačajniji segment. Najvažnije pitanje koje se postavlja u kurikulumu jeste: „Da li u kurikulumu vidimo (prepoznajemo) dete?“ (Kurikulum za vrtce, 1999,10). Odgovor na ovo pitanje je potvrđan. Da, ovaj kurikulum prepoznaje dete i svoju polaznu koncepciju oslanja na pretpostavkama o detetu, pretpostavkama o dečjem razvoju i pretpostavkama o učenju u ovom dobu. Kurikulum određuje dete kao „aktivno i odgovorno za rast, razvoj i učenje“ (Kurikulum za vrtce, 1999, 10). U ovom dokumentu se dete u procesu sopstvenog rasta i razvoja tumači i određuje kao aktivni činilac u svom razvoju i vaspitanju. Ovaj kurikulum predstavlja temelj za izradu svih individualnih programa rada vaspitača u predškolskim ustanovama, kao i posebnih odnosno specijalizovanih programa programa, u odnosu na posebne organizacione oblike rada sa decom. U kurikulumu se jasno uočavaju zajedničke zakonitosti dečjeg razvoja kao i *zajednička načela predškolskog vaspitanja*, od kojih treba poći pri kreiranju bilo kog modela predškolskog programa.

Rad sa decom se temelji na poznavanju *zajedničkih zakonitosti dečjeg razvoja* među kojima izdvajamo sledeće:

- dečji razvoj prolazi kroz određene faze u razvoju koje imaju svoje odlike;
- aspekti razvoja su međusobno isprepleteni;
- dečje doba karakterišu periodi kritičnog razvoja;

- deca se međusobno razlikuju i individualne razlike među decom mogu biti velike;
- postoji povezanost između razvoja i učenja (Kurikulum za vrtce, 1999).

U slovenačkom kurikulumu predškolskog vaspitanja i obrazovanja prepoznajemo i *zajednička načela predškolskog vaspitanja i obrazovanja*:

- predškolsko vaspitanje treba posmatrati kao posebno važno doba za dete i svaki period u razvoju treba iskoristiti za dalji razvoj i učenje deteta, te ga sistematski podsticati, a nikako ove periode određivati samo kao pripremu za sledeći nivo vaspitanja i obrazovanja;
- u ovom kurikulumu predškolskog vaspitanja i obrazovanja oblasti delovanja i aktivnosti se međusobno prepliću;
- predškolsko vaspitanje treba graditi na dečjim mogućnostima koje će ga dovesti do sticanja novih iskustava i saznanja, postavljajući pred dete realne zahteve koji podrazumevaju aktivno učenje kroz socijalnu interakciju;
- učenje deteta se zasniva na neposrednoj aktivnosti s predmetima, stvarima i ljudima, pri čemu dete izgrađuje pojmove i predstave o onome što ga okružuje;
- dečja igra je aktivnost od posebnog značaja za dete, objedinjuje osnovna načela predškolskog vaspitanja, ali i akademski i razvojni pristup u vaspitanju, pa je shvaćena kao način učenja i razvoja deteta (Kurikulum za vrtce, 1999).

Slovenački kurikulum predškolskog vaspitanja i obrazovanja je orijentisan na dete, polazi od deteta, njegovih potreba i podrazumeva saradnju sa porodicom. Na osnovu prethodno iznetih konstatacija možemo zaključiti da *osnove ciljnih orijentacija u slovenačkom kurikulumu predškolskog vaspitanja i obrazovanja* podrazumevaju:

1. humanističku orijentaciju koncepcije sistema institucionalnog predškolskog vaspitanja i obrazovanja;
2. otvorenost sistema kao polazna osnova za izradu kurikuluma;
3. konkretizacija opštih (globalnih) i posebnih ciljeva;
4. zajedničke zakonitosti dečjeg razvoja kao osnova za kreiranje kurikuluma;
5. zajednička načela predškolskog vaspitanja kao osnova za kreiranje kurikuluma;
6. holističko shvatanje dečjeg razvoja.

CILJNE ORIJENTACIJE PREDŠKOLSKOG PROGRAMA (KURIKULUMA) U R HRVATSKOJ

Predškolsko vaspitanje i obrazovanje u R Hrvatskoj je samostalni deo celokupnog sistema vaspitanja, obrazovanja i brige o deci i obuhvata programe nege i vaspitanja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, ishrane i socijalne zaštite. Vaspitanje i obrazovanje predškolske dece u R Hrvatskoj se obavlja u skladu sa važećim i opšte prihvaćenim dokumentima (*Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske dece*, 1991; i *Prijedlog koncepcije razvoja predškolskog odgoja*, 1991).

Kada su u pitanju *ciljne orijentacije* aktuelnog hrvatskog predškolskog programa, odnosno tumačenje deteta i njegovog psihofizičkog razvoja u samom programu, zapažamo da program ima humanističko-razvojnu orijentaciju, jer polazi od deteta i

njegovih potreba i tumačenja dečjeg razvoja i otvorenosti sistema.

Utvrđena su polazišta programa prema kome se vaspitanje i obrazovanje predškolske dece se zasniva na *humanističko-razvojnoj koncepciji* koju čine:

- ideja humanizma;
- saznanja o specifičnim osobinama i zakonitosima razvoja deteta predškolskog uzrasta i saznanja o čovekovom razvoju u celini;
- saznanja o značaju vanporodičnog vaspitanja predškolske dece (Programsko usmjerenje odgoja...,1991) .

Vaspitanje i obrazovanje predškolske dece u R Hrvatskoj se zasniva na humanističko-razvojnoj koncepciji programa koja polazi od uverenja:

- da je dete vrednost samo po sebi sa svim svojim osobenostima;
- da dete ima posebna prava izražena u Deklaraciji o pravima deteta (UN,1959);
- da se u vaspitanju uvažava detetovo dostojanstvo, i stalno razvija njegov pozitivni identiteta (Programsko usmjerenje odgoja..., 1991).

Humanističko-razvojna koncepcija programa u predškolskim ustanovama (dečjim vrtićima), se ostvaruje primenom demokratskih načela u radu, jer se zastupa ideja o vrednosti demokratskih odnosa među ljudima koje dete u svom okruženju sreće. Zato određuje dete kao aktivno i kreativno biće, a za razvoj kreativnih potencijala i celokupnog razvoja deteta su neophodni demokratski uslovi u sredini u porodici i predškolskoj ustanovi (Programsko usmjerenje odgoja...,1991, i Prijedlog koncepcije razvoja...,1991).

U izradi pomenutog programa pošlo se s jedne strane od naučno pedagoško-psiholoških saznanja o razvoju deteta, i s druge strane od realne efikasnosti programa za predškolsku decu ali i stvarnih mogućnosti za njegovo prihvatanje. Zato je ovaj program dat u vidu smernica za rad, kako bi bio praktičan i upotrebljiv za sve učesnike u vaspitno-obrazovnom procesu. Program podrazumeva saradnju sa porodicom i lokalnom zajednicom, sprovođenje evaluacije rezultata od strane ustanove i pojedinaca u njoj, koja se u ovom slučaju prepoznaje kao sredstvo praćenja, vrednovanja i javnog kontrolisanja rada svih učesnika. Primena ovog dokumenta podrazumeva stalno usavršavanje postojeće vaspitno-obrazovne prakse i praćenje svetskih standarada (Programsko usmjerenje odgoja..., 1991).

Na osnovu iznetih konstatacija možemo zaključiti da *osnove ciljnih orijentacija u hrvatskom programu predškolskog vaspitanja i obrazovanja dece* podrazumevaju:

1. humanističko-razvojnu koncepciju u sistemu institucionalnog predškolskog vaspitanja i obrazovanja;
2. specifične osobine i zakonitosti razvoja deteta predškolskog uzrasta;
3. saznanja o mogućnostima čovekovog razvoja u celini;
4. otvorenost programa za saradnju sa roditeljima, lokalnom zajednicom;
5. sistem javne odgovornosti vrednovanjem doprinosa svakog pojedinca u sistemu.

CILJNE ORIJENTACIJE PREDŠKOLSKOG PROGRAMA (KURIKULUMA) U R SRBIJI

Predškolsko vaspitanje i obrazovanje u R Srbiji se odvija u predškolskim ustanovama, institucijama za predškolsko vaspitanje i obrazovanje. U izradi jedinstvene programske koncepcije, eminentni stručnjaci u ovoj oblasti, rukovođeni humanističkim shvatanjem prirode deteta i njegovog celokupnog razvoja, pošli su od deteta kao jedinstvenog i neponovljivog bića, ali su uvažili i potvrđena, u praksi proverena pozitivna iskustva sopstvene pedagoške prakse i najnovija naučna saznanja o zakonitostima razvoja deteta.

Opšte osnove predškolskog programa orijentisane su na humanističko shvatanje deteta i detetove prirode, njegovog fizičkog i duhovnog razvoja. Polazi se od deteta kao fizičkog, saznajnog, socijalnog i afektivnog bića, koje je aktivno u procesu vaspitanja i obrazovanja. Taj proces se temelji na pozitivnoj motivaciji deteta, prvenstveno unutrašnjoj, zatim programu koji uvažava uzrasne i razvojne individualne mogućnosti deteta, kao i na evaluaciji njegovih dostignuća (Pravilnik o Opštim..., 2006). Doprinos organizovanog institucionalnog predškolskog vaspitanja i obrazovanja je u stvaranju uslova za svestrani razvitak deteta, svih njegovih razvojnih i stvaralačkih potencijala, u skladu sa njegovim individualnim i razvojnim karakteristikama. Institucionalno predškolsko vaspitanje i obrazovanje je sastavni deo celokupnog sistema obrazovanja i vaspitanja dece u R Srbiji. Kad je reč o *ciljnoj orijentisanosti* srbijanskog predškolskog programa možemo reći da su predstavljeni programski modeli, *Model A* i *Model B*, u zvaničnom dokumentu „Pravilniku o Opštim osnovama predškolskog programa“ izrazito orijentisani na dete i zadovoljavanje njegovih osnovnih potreba. Dete se u ovim modelima (programu) prepoznaje kao posebna vrednost, kao potencijal društva. Program uvažava individualne karakteristike svakog deteta, prepoznaje i moguće slabosti (smetnje u razvoju), ali i detetove potencijale. Dete u programu zauzima prvo mesto, a kao detetovu osnovnu, spontanu ali i stvaralačku aktivnost određuje dečju igru (aktivnost od najvažnijeg značaja za dete ranog uzrasta).

Dečja igra u predškolskom programu zauzima značajno prvo mesto jer se prepoznaje kao osnovna aktivnost deteta ranog uzrasta, zato su metode rada, sadržaji rada i aktivnosti u programu prožeti igrom. Dete u igri uči, ali igra u sebi samoj ima osnovni cilj. Učenje i sticanje znanja u igri nisu cilj sam po sebi, već znanja u tom procesu spontano, uzgredno nastaju. Za dete je najvažniji sam proces igranja, a ovaj zahtev u *Opštim osnovama predškolskog programa* je ispunjen, jer podrazumeva sadržaje rada prožete igrom i igrolikim aktivnostima. „Suštinska odrednica je da je dete vrednost samo po sebi, da u sebi nosi razvojne potencijale, da je i samo činilac sopstvenog razvoja, socijalizacije i vaspitanja“ (Pravilnik o Opštim..., 2006, 13). Da bi se dete razvijalo, raslo i napredovalo neophodni su pravilni podsticaji od strane vaspitača, čija je uloga da prati, usmerava i unapređuje detetov razvoj i učenje odnosno razvojna postignuća. Svako dete se razvija individualnim tempom, ima sopstvenu šemu razvoja, ali se taj razvoj može

obogatiti i unaprediti intencionalnim uticajima na dete, kroz određene sadržaje rada, kvalitetne socijalne interakcije u ustanovi i okruženju. U tom procesu rasta, razvoja i učenja, pored vaspitača i roditelja, učestvuje i samo dete, i zato se u srbijanskom predškolskom programu određuje kao aktivan činilac sopstvenog rasta i razvoja, učenja i socijalizacije.

Na osnovu navedenih činjenica možemo konstatovati da su *osnove ciljnih orijentacija u srbijanskom programu predškolskog vaspitanja i obrazovanja* zasnovane na:

1. humanističkom shvatanju prirode deteta i njegovog duhovnog i fizičkog razvoja;
2. suštinskoj odrednici programa da je dete vrednost samo po sebi;
3. pedagoško-psihološkim saznanjima o razvoju deteta kao polaznoj osnovi za kreiranje programa;
4. zajedničkim načelima rada;
5. orijentaciji na saradnju sa okruženjem;
6. holizmu.

Osnove ciljnih orijentacija u predškolskim programima (kurikulumima) u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji predstavljamo i tabelarno, radi bolje preglednosti i komparacije podataka, zatim i radi njihovog povezivanja sa drugim elementima programa, koji će u radu biti izloženi, kao i radi ostvarivanja utvrđenih zadataka i provere postavljenih hipoteza.

U *Tabeli 1.* na osnovu predstavljenih podataka vidimo da su *ciljne orijentacije* predškolskih programa (kurikuluma) u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji slično postavljene. Imaju jedinstvenu humanističku orijentaciju koja podrazumeva orijentisanost na dete kao pojedinca u društvu, a ne na društvo. Programi se temelje na humanističkom shvatanju prirode deteta i njegovog duhovnog i fizičkog razvoja, polaze od deteta, njegovih potreba, razvojnih i stvaralačkih potencijala, uvažavaju posebne potrebe dece i individualne mogućnosti svakog od njih. Dete je vrednost koja se u ovim aktuelnim predškolskim programima (kurikulumima) prepoznaje kao potencijal društva.

Tabela 1 :Ciljne orijentacije predškolskih programa (kurikuluma) u R Sloveniji R Hrvatskoj i R Srbiji

R SLOVENIJA	R HRVATSKA	R SRBIJA
Humanistička orijentacija koncepcije u sistemu institucionalnog predškolskog vaspitanja i obrazovanja	Humanističko-razvojna koncepcija u sistemu institucionalnog predškolskog vaspitanja i obrazovanja	Holistička priroda deteta
Otvorenost sistema kao polazna osnova za izradu kurikuluma	Specifične osobine i zakonitosti razvoja deteta predškolskog uzrasta	Humanističko shvatanje prirode deteta i njegovog duhovnog i fizičkog razvoja
Konkretizacija opštih (globalnih) i posebnih ciljeva	Saznanja o mogućnostima čovekovog razvoja u celini	Suštinska odrednica programa je da je dete vrednost samo po sebi
Zajedničke zakonitosti dečjeg razvoja kao osnova za kreiranje kurikuluma	Otvorenost programa za saradnju sa roditeljima školom, detetovim okruženjem u celini	Zajednička načela rada
Zajednička načela predškolskog vaspitnja kao osnova za kreiranje kurikuluma	Sistem javne odgovornosti praćenjem i vrednovanjem doprinosa svakog pojedinca u sistemu	Orijentacija na saradnju sa okruženjem
Holističko shvatanje prirode dečjeg razvoja		Holizam (celovitost pristupa)

Humanistička orijentacija srbijanskog predškolskog programa podrazumeva i otvorenost sistema, koja je direktno naglašena u koncepciji slovenačkog programa u delu koji se odnosi na saradnju sa roditeljima, kao i u Modelu A srbijanskog programa. Naravno, i Model B srbijanskog predškolskog programa, kao i hrvatski predškolski program na indirektnan način koncepcijski podrazumevaju ovu otvorenost u kontekstu saradnje sa roditeljima i širom društvenom sredinom.

Kada analiziramo zajedničke karakteristike oba modela srbijanskog predškolskog programa (Model A i Model B), vidimo jedinstvenu orijentaciju na saradnju sa okružen-

jem. *Model A* je specifičan upravo zbog toga što naglašava otvorenost sistema (prema spolja i prema unutra), jer je koncipiran kao otvoren sistem predškolskog vaspitanja i obrazovanja. U *Modelu B*, takođe zapažamo otvorenost sistema koja podrazumeva saradnju sa roditeljima, saradnju sa školom i saradnju sa lokalnom zajednicom. U hrvatskom predškolskom programu je otvorenost sistema naglašena kroz sadržaj predškolskog programa i podrazumeva saradnju sa roditeljima ali i ostalim učesnicima. Ta saradnja se ističe zbog mogućnosti koje pruža sistem, koji teži uspostavljanju komplementarnih odnosa porodice i vrtića, jer polazi od ideje da samo dobra saradnja otvara brojne mogućnosti za usaglašavanje vaspitnog delovanja deteta. Ovako zamišljen predškolski program, savremeno koncipiran otvara mnogo mogućnosti za njegovo osavremenjavanje i rekonstrukciju u smislu zadovoljavanja potreba deteta odnosno potreba savremene porodice.

Ciljne orijentacije predškolskih programa smo pokušali sagledati i kroz utvrđena polazišta za njihovu izradu, određenje vaspitno-obrazovnih ciljeva i tumačenje prirode deteta. Polazišta u realizaciji predškolskih programa (u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji) jesu saznanja o dečjem razvoju i predstave o učenju i razvoju dece predškolskog uzrasta. U slovenačkom kurikulumu se ova polazišta definišu kao zajedničke zakonitosti dečjeg razvoja i zajednička načela predškolskog vaspitanja. Predškolski program u R Hrvatskoj se takođe temelji na savremenim saznanjima o dečjem razvoju, ističe se ovaj period kao najvažniji za dete ranog uzrasta, te se u kreiranju programa pošlo od teorije da razvoj u ovom dobu određuje razvoj deteta (čoveka) u celini. Takođe, polaznu osnovu srbijanskog predškolskog programa predstavljaju pedagoško-psihološka saznanja o razvoju i učenju deteta. Zapažamo da se u njemu decidirano i jasno ističu načela predškolskog vaspitanja i obrazovanja i ona ukazuju na osnovna obeležja vaspitno-obrazovnog rada u predškolskim ustanovama, koja su u skladu sa predstavljanim polazištima modela.

ZAKLJUČAK

Deskriptivnom analizom i tabelarnim komparativnim predstavljanjem ciljnih orijentacija predškolskih programima (kurikuluma), koji se danas realizuju u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji uočili smo izvesne sličnosti u njima, koje podrazumevaju: zajedničku humanističku orijentaciju programa, otvorenost sistema predškolskog vaspitanja, načela predškolskog vaspitanja i pretpostavke o dečjem razvoju i učenju kao polazne osnove programa, kao i holističko viđenje prirode deteta. Naravno, u određenju ovih segmenata ima izvesnih sadržajnih, strukturalnih razlika, koje određuju specifičnosti ovih predškolskih programa (kurikuluma). Na osnovu komparativne analize aktuelnih predškolskih programa (kurikuluma) u R Slovenij, R Hrvatskoj i R Srbiji kao i iznetih podataka možemo konstatovati da su *ciljne orijentacije aktuelnih predškolskih programa (kurikuluma) u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji identične i podrazumevaju orijentaciju na dete kao pojedinca u društvenoj zajednici, humanističko shvatanje detetove prirode i njegovog duhovnog i fizičkog razvoja*. Ovim potvrđujemo da pomenuti predškolski programi (kurikulumi) imaju iste programske (ciljne) orijentacije u odnosu na dete.

LITERATURA

1. Ministarstvo kulture i prosvjete (1991). *Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece*. Zagreb: Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, broj 7/8,1991.
2. Ministarstvo kulture i prosvjete (1991). *Prijedlog koncepcije razvoja predškolskog odgoja*. Zagreb: Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, broj7/8,1991.
3. Strokovni svet RS za splošno izobraževanje (1999). *Kurikulum za vrtce*. Retrieved March 12th, 2012. from the World Wide Web http://www.mizks.gov.si/si/solstvo/predsolska_vzgoja/vrste_programov/
4. Ministarstvo prosvete i sporta Republike Srbije (2006). *Pravilnik o Opštim osnovama predškolskog programa*. Beograd: Prosvetni pregled.

GOAL ORIENTATION PRESCHOOL PROGRAMS (CURRICULUMS) IN THE REPUBLIC OF SLOVENIA REPUBLIC OF CROATIA AND REPUBLIC OF SERBIA

SUMMARY

This paper analyzes and compares the structure and content of current preschool programs (curriculums) in the Republic of Slovenia, Republic Croatia and Republic of Serbia with a detailed review of goal orientation in them. By using descriptive method and content analysis procedure documents, analyzes of structure of current preschool programs (curriculums) in the of Republic of Slovenia, Republic of Croatia and Republic of Serbia, goal orientation of the program concepts we have tried to examine the established starting point for their design and interpretation of the nature of the child. The results of our survey show that there is a different content and structure of these preschool programs (curriculums), and similar program concepts, that is, to the same humanistic-valued orientation of preschool programs that identical goal orientation program.

Keywords: preschool institutions, pre-school curriculum, planning and programming the work, goal orientation, humanistic model of education.

CILJNE ORIJENTACIJE PREDŠKOLSKIH PROGRAMA (KURIKULA) U R SLOVENIJI, R HRVATSKOJ I R SRBIJI

SAŽETAK

U radu analiziramo i kompariramo strukturu i sadržaj aktualnih predškolskih programa (kurikula) u R Sloveniji, R Hrvatskoj i R Srbiji kroz detaljan prikaz ciljnih orijentacija u njima. Primjenom opisne metode i postupaka analize sadržaja dokumenata ciljne orijentacije ovih programskih koncepcija smo pokušali sagledati kroz utvrđena polazišta za njihovu izradbu i tumačenje dječje naravi. Rezultati našeg istraživanja ukazuju na različit sadržaj i strukturu ovih predškolskih programa (kurikula) i na slične programske koncepcije odnosno na jednaku humanističko vrednosno orijentaciju i jednake ciljne orijentacije programa.

Ključne reči: predškolska ustanova, predškolski program, planiranje i programiranje rada, ciljne orijentacije, humanistički model odgoja